

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Paweł Czubik

SSN Grzegorz Pastuszko (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi E. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. II CSKP 510/22,
przy udziale Skarbu Państwa – Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 20 listopada 2024 r.:

oddala skargę.

Paweł Czubik Joanna Lemańska Grzegorz Pastuszko
[SOP]

UZASADNIENIE

Dnia 28 września 2024 r. (data nadania przesyłki poleconej), E. S. (dalej:
„skarżąca”), reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła do
Sądu Najwyższego skargę na przewlekłość postępowania domagając się:

1. stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie
przed Sądem Najwyższym Izbą Cywilną do sygn. III CSK 120/20 i II CSKP 510/22;
2. przyznania skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego sumy
pieniężnej w wysokości 2000 zł;
3. zasądzenia od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego
na rzecz skarżącej zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi skarżąca podała, że w grudniu 2022 r. stronom doręczono postanowienie z 20 listopada 2020 r. (III CSK 120/20) o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania i zawiadomiono strony o składzie wyznaczonym do jej rozpoznania. Jednocześnie skarżąca wskazała, że okres pomiędzy przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania a wyznaczeniem składu stanowi przewlekłość postępowania, przypominając, że w orzecznictwie już brak rozprawy przez okres 12 miesięcy co do zasady świadczy o nieuzasadnionej zwłoce, w tym postępowaniu samo ustalenie składu zajęło według skarżącej aż 26 miesięcy.

Idąc dalej, skarżąca podniosła, że pismem z 21 grudnia 2022 r. powódki wniosły o zbadanie w trybie art. 29 § 5 i 6 ustawy o Sądzie Najwyższym (dalej: „u.SN”) spełnienia przez sędziów wyznaczonych do rozpoznania sprawy wymogów niezawisłości i bezstronności oraz o „niewyznaczanie do rozpoznania mniejszej sprawy” ponad 40 kolejnych sędziów. Według jej twierdzenia żądanie nie zostało właściwie sformułowane, w szczególności powódki nie wskazały jak okoliczności towarzyszące powołaniu sędziów miały – w niniejszej sprawie – doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na jej wynik. Dlatego też – jak zauważyła – postanowieniem z 18 stycznia 2023 r. (III CB 23/22) wniosek o zbadanie spełnienia przez SSN Jacka Widło wymogów niezawisłości i bezstronności został odrzucony. W dalszej części swojej wypowiedzi skarżąca wskazała: „powódki od razu – pismami z 3 lutego 2023 r. i 4 kwietnia 2023 r. – wniosły o wyłączenie wszystkich członków składu orzekającego oraz znowu ponad 40 kolejnych sędziów, czyli zmieniły swoje pierwotne żądanie. Ponownie było ono jednak abuzywne. Po pierwsze wniosek o wyłączenie większości sędziów Sądu Najwyższego jest bowiem niedopuszczalny, gdyż zabrania go tak art. 29 § 6 ustawy o SN, jak i art. 53¹ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy nowelizacyjnej (Dz. U. z 2023 r. poz. 614). Powódki nie mogą również wymiennie traktować odrębnych od siebie procedur prawnych”. I dalej: „pismem z dnia 4 kwietnia 2023 r. Powódki uzupełniały braki swojego wniosku. Zrobiły to jednak nieskutecznie, składając nieprawdziwe oświadczenie o bezpośrednim nadaniu odpisu drugiej stronie”, co szerzej skarżąca uzasadniła w swoich pismach z 27 kwietnia 2023 r. i 9 września 2024 r.

Jak podniosła skarżąca – co jest rzeczą szczególnie istotną – Sąd Najwyższy postanowieniem z 29 czerwca 2023 r. (I NWW 28/23) wniosek o wyłączenie sędziów wyznaczonych do składu pozostawił bez rozpoznania jako podstawę przyjął art. 26 § 3 u.SN. W ocenie skarżącej od czerwca 2023 r. nie istnieją zatem żadne przeszkody w rozpoznaniu sprawy. Podaje ona: „obecnie to już 15, a łącznie 41 miesięcy przewlekłości, czyli blisko 3 i pół roku zwłoki. Zwłaszcza, że ostatnio skarżącej doręczono postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2024 r. (sygn. akt III CB 24/22) o wyłączeniu sędziego sugerujące, że wnioski Powódek są nadal procedowane. Orzeczenie nie zawierało uzasadnienia”.

Z zajętego przez skarżącą stanowiska wynika, że w przedstawionym wyżej stanie faktycznym nie kwestionuje ona czynności pomiędzy wniesieniem skargi kasacyjnej, a przyjęciem jej do rozpoznania, ani czasu od grudnia 2022 r. do czerwca 2023 r., uznaje natomiast, że przewlekłość postępowania dotyczy okresu od listopada 2020 r. do grudnia 2022 r. i dalszego okresu od czerwca 2023 r., kiedy pozostawiono bez rozpoznania wnioski o wyłączenie sędziów wyznaczonych do składu. Jak wskazuje, łącznie jest to blisko 3 i pół roku przewlekłości, natomiast dalsze procedowanie rozpatzonego już wniosku powódek tylko powiększa nieuzasadnioną zwłokę.

Reasumując swoją wypowiedź, skarżąca zaakcentowała, że „a) w niniejszej sprawie mamy do czynienia z 41 miesiącami przewlekłości postępowania w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, na które składa się 26 miesięcy wyznaczania składu orzekającego od listopada 2020 r. do grudnia 2022 r. i już 15 miesięcy niewydawania wyroku pomimo postanowienia z dnia 29 czerwca 2023 r. (sygn. akt I NWW 28/23); b) wnioski Powódek z 21 grudnia 2022 r. i 3 lutego 2023 r. zostały już w całości rozpoznane, więc nie sposób ich nadal procedować, a pierwotnie wyznaczony skład – czyli SSN Jacek Grela (przewodniczący, sprawozdawca), SSN Jacek Widło i SSN Kamil Zaradkiewicz – nie może być

już zmieniony; c) sprawa powinna zostać pilnie rozpatrzona merytorycznie przez Sąd Najwyższy”.

Jednocześnie skarżąca stwierdziła, „że po wniesieniu odpowiedzi na skargę kasacyjną Pozwana ze spokojem oczekiwała na rozpoznanie sprawy i nie przyczyniła się do przewlekłości postępowania. Wszystkie wnioski były składane wyłącznie przez stronę przeciwną. Pozwana pismami z 27 kwietnia 2023 r. i 9 września 2024 r. zarzuciła jedynie, że uzupełnienie braków 4 kwietnia 2023 r. przez Powódki powinno zostać zwrócone”.

W piśmie z 5 listopada 2024 r. Skarb Państwa – Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w odpowiedzi na skargę zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi w całości.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w uzupełnieniu twierdzeń skarżącej nakreślił przebieg czynności w sprawie od dnia wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 3 grudnia 2019 r., II Ca 910/19 do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania 20 listopada 2020 r. Uczyniwszy to, w dalszej kolejności przedstawił swoje wyjaśnienia. W tym zakresie zawarł następujący opis: „W związku z zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego Izłą Cywilną z dnia 14 grudnia 2020 r. o przydzieleniu, sprawy SSN Jackowi Greli przedstawiono akta sędziemu sprawozdawcy celem podjęcia dalszych czynności. Zarządzeniem z dnia 16 stycznia 2021 r. na podstawie § 41 ust. 1 w zw. z § 31. pkt 2 zarządzenia Nr 158/2020 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych jednostek administracyjnych w Sądzie Najwyższym – Instrukcja Biurowa zakreślono sprawę z dniem 31 grudnia 2020 r. w repertorium CSK i wpisano z dniem 1 stycznia 2021 r. do repertorium CSKP. Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z dnia 9 grudnia wyznaczono skład sędziów SN (SSN Jacek Grela – przewodniczący, sprawozdawca; SSN Jacek Widło; SSN Kamil Zaradkiewicz). Pismem z dnia 15 grudnia 2022 r. SSN Jacek Widło wniósł o wyłączenie go od orzekania w sprawie. Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z dnia 16 grudnia 2022 r. sprawa została przydzielona SSN Jackowi Greli, celem rozpoznania żądania

wyłaczenia SSN Jacka Widło, Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2022 r. powyższy wniosek został odrzucony”.

Kolejno w swoim wywodzie Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przedstawił przebieg czynności związanych z wniesieniem 29 grudnia 2022 r. wniosków powódek o zbadanie spełnienia przez skład orzekający w sprawie II CSKP 510/22 wymogów niezawisłości i bezstronności. Jak podniósł, Sąd Najwyższy postanowieniem z 18 stycznia 2023 r. w sprawie III CB 23/22 odrzucił wniosek o zbadanie spełnienia przez SSN Jacka Widło wymogów niezawisłości i bezstronności. Postanowieniem z 15 marca 2023 r. w sprawie III CB 22/22, Sąd Najwyższy odrzucił wniosek o zbadanie spełnienia przez SSN Jacka Grelę wymogów niezawisłości i bezstronności. Postanowieniem z 29 czerwca 2023 r. Sąd Najwyższy pozostawił bez rozpoznania wniosek strony powodowej, o wyłączenie sędziów orzekających w sprawie II CSKP 510/22. W dalszej kolejności Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że w toku pozostawało postępowanie z wniosku o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Kamila Zaradkiewicza (III CB 24/22). Jak dalej podkreślił: „Pismem z dnia 23 sierpnia 2023 r. strona powodowa podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie, wnosząc o wyłączenie od rozpoznawania sprawy SSN Jacka Grelę, SSN Jacka Widło oraz SSN Kamila Zaradkiewicza. Zarządzeniem z dnia 15 września 2023 r. Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej wobec stwierdzenia, że ww. wniosek o wyłączenie sędziów SN został złożony po raz kolejny z powołaniem tych samych okoliczności, pozostawił go w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. Pismem z dnia 3 lutego 2023 r. strona powodowa podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie, wnosząc o wyłączenie od rozpoznawania sprawy SSN Jacka Grelę, SSN Jacka Widło oraz SSN Kamila Zaradkiewicza. W sprawie III CB 24/22 prowadzone jest postępowanie, które mimo licznych czynności procesowych nie zostało zakończone”.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podniósł jeszcze, że w sprawie tej: „Istotne znaczenie ma fakt, że zaistniałe w niniejszej sprawie okoliczności oraz dokonane czynności, które w istotny sposób wpłynęły na czas trwania

postępowania przed Sądem Najwyższym, były następstwem czynności stron, w tym zwłaszcza ponawianych wniosków o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego Jacka Greli, Jacka Widło i Kamila Zaradkiewicza. Mając zatem na względzie całokształt zaistniałych przed Sądem Najwyższym okoliczności, a także oceniając terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd Najwyższy w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, należy uznać, że postępowanie w sprawie nie trwa dłużej niż to konieczne, a zatem nie zachodzą podstawy do uwzględnienia skargi”.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zakwestionował wreszcie wysokość żądanej sumy i wskazał na jej nieproporcjonalność, zważając z jednej strony na przebieg postępowania przed Sądem Najwyższym, zaś z drugiej na to, że rzekoma przewlekłość ani nie spowodowała, ani nie pogłębiła w istotny sposób dolegliwości dla skarżącej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnić należy łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień

faktycznej i prawnej zawichości sprawy, znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego, zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość postępowania nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Należy zauważyć, że wskazana wyżej reguła stanowi jedynie ogólnie przyjęty standard orzecniczy, który może, choć wcale nie musi, znaleźć zastosowania w określonej sprawie. Sąd Najwyższy zwracał już kilkakrotnie uwagę, że przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania nie oznacza automatycznie wystąpienia stanu przewlekłości, gdyż dla jego stwierdzenia konieczne jest zbadanie wszystkich okoliczności sprawy. Według zaprezentowanego w tym zakresie stanowiska, przy ustalaniu, czy w konkretnym przypadku mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, m.in. terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Wymóg ten uniemożliwia dokonanie oceny przewlekłości postępowania w sposób mechaniczny, obligując tym samym do oceny indywidualnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W odniesieniu do rozpoznawanej sprawy, mając na uwadze powołane przepisy i orzecznictwo, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie pozwala przyjąć, że jest ono prowadzone przewlekłe. Z analizy akt wynika bowiem że postępowanie przed Sądem Najwyższym w sprawie II CSKP 510/22 (aktualna sygnatura) zostało wszczęte wniesieniem skargi kasacyjnej od wydanego wskutek apelacji skarżącej wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 3 grudnia 2019 r., II Ca 910/19. Akta sprawy wraz ze skargą kasacyjną powódek przedstawiono Sądowi Najwyższemu 8 lipca 2020 r., a następnie postanowieniem z 20 listopada 2020 r. Sąd Najwyższy przyjął skargę kasacyjną do rozpoznania. Kolejnymi czynnościami w sprawie było: (1) wydanie 15 grudnia 2020 r. zarządzenia – w związku z zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego Izbą Cywilną z 14 grudnia 2020 r. o przydzieleniu sprawy SSN Jackowi Greli – przedstawienie akt sędziemu sprawozdawcy celem, podjęcia, dalszych czynności; (2) wydanie zarządzenia z 16 stycznia 2021 r. o zakresie sprawy z dniem 31 grudnia 2020 r. w repertorium CSK i wpisania sprawy z dniem 1 stycznia 2021 r. do repertorium CSKP; (3) wydanie zarządzenia z 13 stycznia 2022 r. o zakresie sprawy w repertorium III CSKP z dniem 1 stycznia 2022 r. i zarejestrowanie tej sprawy w repertorium II CSKP zgodnie z kolejnością wpływu; (4) wydanie zarządzenia z 9 grudnia 2022 r. o wyznaczeniu składu trzech sędziów SN do rozpoznania sprawy i zawiadomienie stron o składzie; (5) pismami z 12 grudnia 2022 r. zawiadomiono strony o wyznaczonym składzie; (6) pismem z 15 grudnia 2022 r. sędzia SN Jacek Widło wniósł o wyłączenie go od orzekania w sprawie i zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z 16 grudnia 2022 r. sprawa została przydzielona sędziemu SN Jackowi Greli, celem rozpoznania żądania wyłączenia sędziego, które postanowieniem z 21 grudnia 2022 r. zostało odrzucone. Następnie w wyniku złożenia przez pełnomocnika powódek wniosków o zbadanie spełnienia przez sędziów Sądu Najwyższego wyznaczonych do rozpoznania sprawy wymogów niezawisłości i bezstronności, wnioski te zostały zarejestrowane odpowiednio pod sygnaturami III CB 22/22, 23/22 i 24/22. Ponadto pełnomocnik powódek wniósł o wyłączenie kolejnych 40 sędziów Sądu Najwyższego. I tak postępowania: w sprawie

III CB 22/22 zakończyło się wydaniem postanowienia 15 marca 2023 r., w sprawie III CB 23/22 postanowieniem z 18 stycznia 2023 r. W międzyczasie pełnomocnik powódek wniósł o wyłączenie sędziów wyznaczonych do rozpoznania sprawy, wniosek ów został rozpoznany postanowieniem 29 czerwca 2023 r. Natomiast w sprawie III CB 24/22 czynności związane ze złożonym przez powódki wnioskiem o wyłączenie kolejnych 40 sędziów powodują, że wnioski te zgodnie z przepisami prawa procesowego są procedowane i do momentu ich rozpoznania nie można rozpoznać sprawy III CB 24/22, a w konsekwencji również sprawy głównej.

W tych okolicznościach nie da się przyjąć, że zachodzą podstawy do stwierdzenia, iż została spełniona powoływana w orzecznictwie przesłanka wielomiesięcznej beczynności Sądu, polegającej na rozpoznaniu skargi kasacyjnej w ciągu 12 miesięcy.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość oddalił skargę o czym orzekł jak w sentencji.

[D.Z.]

[a.ł.]

Paweł Czubik Joanna Lemańska Grzegorz Pastuszko